

Istoric. Atestare documentara

Baia de Fier este una dintre asezarile din tara noastra, care alaturi de alte cateva localitati, a contribuit, prin resturile fosile umane descoperite de cercetatori, speologi si istorici, pe teritoriul ei, la studierea aparitiei omului pe pamant cu mii de ani în urma, precum si la conlocuirea lui, pentru un timp îndelungat, împreuna cu animalele salbatice sau domestice.

Cu toate ca primele documente scrise care o introduc în istorie dateaza abia de la sfarsitul secolului al XV-lea (1480), existenta Baniei de Fier ca asezare umana este mult mai veche, ea intinzandu-se pana departe in negura trecutului, fara istorie scrisa, in zecile de mii de ani, cand omul abia rupt din animalitate, traia împreuna si pupin diferentiat de antropoidele din care s-a smuls existenta.

Sapaturile arheologice întreprinse de Institutul de Arheologie al Academiei Romane, in anii 1951, 1953, 1955 in Pestera Muierilor din aceasta comuna au scos la iveală mai multe unelte apartinand asa-numitei culturi musteriene din paleoliticul mijlociu (120.000 - 100.000 ani î. Hr.), cultura caracterizata printr-o tehnica mai evoluata fata de tehnica paleoliticului inferior, precum si printr-o cioplire a pietrelor si a oaselor.

Cu ocazia acestor sapaturi au fost descoperite numeroase "varfuri de mână" si razuatoare "varfuri de sulita" lucrate din os, prin slefuire, precum si numeroase fosile de animale nordice ca: mamutul, rinocerul Siberian, ursul (ursus spelaeus), leul, hiena pesterilor (hyaena spelaea), vulpea (canis vulpes fossilis), capra ibex, diverse rozatoare si altele.

Au fost descoperite în aceeasi perioada numeroase fragmente ceramice provenite din vase apartinand mai multor culturi materiale ca: neoliticul timpuriu, Salcuta, Cornisor, Cotofeni, Glina Il - Aninoasa, prima si a doua epoca a fierului, (cultura dacica), epoca feudala si recenta. Ce mai puternica dintre toate este cultura dacica.

Au mai fost descoperite in plus, doua podoabe din bronz: o sula de arama si o veriga din epoca bronzului (1700 - 1000 T.Hr.). Resturile fosile umane musteriene ale omului care a trait in urma cu peste 100.000 ani -un craniu, un fragment de mandibula si celelalte oase descoperite in pestera, apartinand unei femei în varsta de 40 - 45 ani de tip "Homo sapiens fossilis" (omul de tip actual), "Pestera Muierilor", largă, calduroasă, lipsită de curenți, cu intrarea însonorită, putea adaposti peste 200 suflete. Săpăturile au aratat ca primii ocupanti au fost ursii pesterilor care isi gaseau aici barlogul. in cimitirul lor, s-au putut numara, numai pe podeaua pesterii resturile scheletice a 183 ursi.

Din epoca fierului (1150 - 100 ani î. Hr.) a fost descoperita în pestera, o zabala de cal, ceea ce indica folosirea calului ca animal de calarie. Sapaturile arheologice in anii 1957 - 1958, in fundul de caldare din spatele cheiului Galbenului au scos la iveala urmele cuptoarelor primitive de topit fier, a caror existenta insa se pare ca este mult mai recenta.

Dupa aproape un mileniu si jumătate de lipsa de stiri despre dezvoltarea in continuu a formatiunii sociale satesti, transformata in trib dac local peste care s-a suprapus, prin conlocuire elementul romanic cu toata retragerea legiunilor romane de catre Aurelian (271) Baia de Fier isi face aparitia in istorie pe baza de documente scrise.

Elementul caracteristic al acestei intrari in istorie il constituie faptul ca aceasta formatiune sociala sateasca apare de la inceput in continutul documentatiilor sub numele de Baita, nume pe care continua sa-l pastreze, fara schimbare in toate documentele secolelor XV, XVI si pana la jumătatea secolului XVII - cand o gasim pentru prima data individualizata sub numele actual de Baia de Fier.

Comuna Baia de Fier apare in documentele secolelor XV - XVI ca fiind alcatuita din doua sate (Baia, Sohodolul), iar dupa aceea din trei sate (Baia, Sohodolul si Neagra - astazi catunul Negreni).

Pamantul pe care s-a configurat, in urma cu multe secole, actuala comuna Baia de Fier, a fost stapanit la inceput in devalmesie. Data fiind pozitia de munte a acestei asezari taranesti, cu teren alcatuit mai mult din suprafete cu faneata naturala, plantatii de pomi roditori, vita de vie si perdele de paduri naturale, deci cu mai putin teren propice culturilor de cereale si legume, locuitorii s-au dedicat inca din stravechi timpuri ocupatiei de crestere a vitelor, cirezilor de cornute si turmelor de oi pasunand in devalmesie pe mosia comunei, organizata sub obste sateasca.

Primul document pastrat pana in prezent si care confirma in forma scrisa existenta istorica a satului Baia de Fier dateaza din 8 ianuarie 1480. Prin el Matei Basarab cel Tanar, domnitorul Munteniei intareste boierului Avram Ticuci si fratilor sai Bran, Radu si Patru, stapanirea peste 24 de sate, dobandite de ei "fie pe calea mostenirii, fie pe calea cumpararii, fie pe cale de zestre", mosii date mai mult de domn Dobrei, sotia lui Ticuci, pentru "caci le sunt vechi ocine" printre care este enumerat si satul Baita.

Din acest document rezulta ca satul Baita apare in istorie ca sat domnesc, pe care domnul il doneaza dupa buna lui voie, impreuna cu locuitorii de pe el, diferitilor lui slujitori. Locuitorii apar ca, clacasi pe mosia acestui Jupan Ticuci boier al voievodului Basarab cel Tanar, si timp de sute de ani dupa aceea, starea jalnica si conditiile economice ale locuitorilor au fost si au ramas legate de mosia care a trecut succesiv de la un boier la altul si de la acestia la manastiri, fara a schimba insa si conditia juridica a locuitorilor. Documentul numeste comuna Baita, nume care se reproduce si in documentele secolului al XVII-lea (1645) cand comuna este identificata pentru prima data sub numele de Baia de Fier.

Un alt document scris, pastrat pana astazi dateaza din 9 martie 1502, in care se face mentiunea despre muntii care apartineau comunei, munti care poarta si astazi acelasi nume (Micaia, Coasta, Borra) in timp ce altii si-au pierdut denumirea si care nu au putut fi identificati.

De-a lungul timpului despre comuna Baia de Fier se vorbeste in diferite documente ale vremii prin care se fac tranzactii de terenuri si bunuri intre manastirea Hurezu, boieri si alte functii domnesti. De asemenea masiva participare a locuitorilor comunei Baia de Fier la revolutia lui Tudor Vladimirescu este relatata dintr-un document datat din 30 decembrie 1821.

De asemenea, in numeroase documente ale vremii se arata componenta comunei Baia de Fier ca facand parte din plaiul Novaci, situata pe ambele maluri ale paraului Baia de Fier (astazi Galbenul), se limiteaza la est cu comuna Polovragi, la vest cu Cernadia, la sud cu Poienari, la nord se intinde pana la paraul Latorita. Comuna se compune din trei catune: Baia, Sohodolul si Neagra, cu o suprafata de 11.300 ha din care trei parti sunt ale satului si a unei parti a locuitorilor care sunt clacasi impropietariiti. Din numarul acestor hectare, 8800 ha sunt araturi, 560 ha sunt livezi, 5600 ha sunt paduri si 4600 ha sunt pasuni. Produce in medie 1920 kg porumb, 1500 kg fasole, 380 dl tuica, 12000 kg branza, 6751 kg lana, 800 kg canepa, 13 kg ceara, 50 stupi, etc..

Comuna are 254 familii cu 1095 suflete, din care 208 contribuabili si 7 soldati dorobanti cu schimbul. Locuitorii posedea 1077 vite cornute, 163 cai, 4500 oi, 505 ramatori, 257 capre, 50 pluguri, 60 care cu boi, 7 carute cu cai. Venitul comunei este de 1800 lei, iar cheltuielile de lei 1789. -Document extras din Dictionarul Geografic al judetului Gorj alcatuit de colonelul I. Vasiliu- Nasturel la 1892.

Despre participarea locuitorilor la cele doua razboaie mondiale se vorbeste in numeroase documente scrise ale vremii.

A facut parte din cadrul raionului Novaci, regiunea Oltenia pana in anul 1968 cand s-a stabilit o noua impartire administrativ - teritoriala, cand prin Legea 2/1968 s-a comasat cu comuna Cernadia, devenind comuna Baia de Fier, fiind alcatuita din localitatile Baia de Fier si Cernadia, alcatuire care se mentine si astazi.

Â Â